

ภาวะการอ่านบกพร่อง

ความหมาย

ภาวะการอ่านบกพร่อง (Dyslexia) หมายถึง ภาวะยุ่งยากทางการอ่านหรือการมีปัญหาด้านการอ่านอย่างรุนแรง ไม่อาจเข้าใจความหมายจากอักษรที่เขียนเป็นคำได้ เนื่องจากความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางซึ่งเป็นมาแต่กำเนิดหรืออาจเกิดจากการที่สมองได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ทั้งนี้ไม่รวมถึงข้อจำกัดของผู้เรียนในด้านสติปัญญา ประสาทสัมผัส และองค์ประกอบอื่นๆ

ความเป็นมา

คำว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) เป็นภาษากรีกมีความหมายว่า “ยุ่งยากกับถ้อยคำ” (difficulty with words) และเป็นคำที่ ดร.พริงเกิลมอร์แกน (Dr.Pringle Morgan) นำมาใช้เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1896 ในการเขียนบทความในวารสารการแพทย์ของอังกฤษชื่อ British Medical Journal บทความนี้กล่าวถึงกรณีของคนที่มีปัญหาการอ่านซึ่งเรียกว่า ดาบอดคำตั้งแต่เกิด (congenital word blindness) ก่อนหน้านี้นายแพทย์เยอร์มัน ชื่อคัสมวล (Kussmaul, 1877) ได้สังเกตอาการที่ปรากฏในผู้ป่วยอเฟเซีย (aphasia) ซึ่งจะไม่เข้าใจภาษาและพูดไม่ได้ เนื่องจากสมองบาดเจ็บทั้งๆ ที่ได้ยินและสายตาก็มองเห็นตามปกติ และมีอาการคล้ายคลึงกับเด็กที่มีปัญหาการเรียนอ่านได้ยากจึงเรียกว่า ดาบอดคำ (word blindness) คำว่า ดิสเล็กเซีย มีผู้นำมาใช้ในสิบปีต่อมาแทนคำดาบอดคำ ด้วยความคิดว่าปัญหาการเรียนอ่านได้ยากนี้ เนื่องมาจากความบกพร่องในการทำงานของสมอง ซึ่งอาจจะบาดเจ็บจากเชื้อโรค หรือ การกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงคำว่าดาบอดคำก็ยังคงมีใช้กันในประเทศอังกฤษ

โดยหมายถึงลักษณะการเรียนอ่านได้ยาก หรือปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน

ต่อมาประมาณกลางปี ค.ศ. 1920 จิตแพทย์และนักประสาทวิทยาชาวอเมริกันชื่อ ดร.แซมมวล ออร์ตัน (Samual Orton) ได้อธิบายถึงลักษณะของดิสเล็กเซียหรือการเรียนอ่านได้ยากว่าน่าจะเป็นผลจากความสับสนซ้ำๆ ซึ่งเป็นผลจากการทำงานของสมองใหญ่สองซีก และไม่ได้เป็นเรื่องของความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีปัญหา “ดิสเล็กเซีย” นี้มีสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ตัวอย่างของผู้มีปัญหาคือการเรียนอ่านได้ยากได้แก่ เลียวนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) โทมัส เอดิสัน (Thomas Edison) และอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ซึ่งอ่านหนังสือไม่ออก จนอายุ 9 ขวบ และเมื่อโตขึ้นยังผลให้ต้องออกจากงานสอนถึงสามครั้งเพราะภาวะการอ่านบกพร่อง

โดยทั่วไป ดิสเล็กเซีย มีความหมายกว้างๆ ถึงการไม่สามารถเข้าใจความหมายจากคำที่เขียนได้ อย่างไรก็ตามคำนี้มักใช้กันบ่อยในการอธิบายถึงความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถในการอ่าน ทั้งนี้เพราะการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางบกพร่อง

เรบินอวิทซ์ (Rabinowitch, 1962) ได้จำแนกปัญหาการเรียนอ่านล่าช้าซึ่งเกิดจากการทำงานของระบบประสาทที่บกพร่อง และเกิดจากองค์ประกอบภายนอกอื่นๆ ที่ไม่เหมาะสม ในปี ค.ศ. 1973 โรเซนทาล (Rosenthal) ได้อธิบายว่า ดิสเล็กเซีย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานบกพร่องด้านการรับรู้เฉพาะทางคือไม่สามารถเชื่อมโยงเสียงกับสัญลักษณ์ทางการเขียนให้มีความหมายได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1977 สโตรล (Stroll) ได้ให้แนวคิดที่ ดิสเล็กเซียนั้นนิยามได้ยากมาก เพียงแต่เปรียบเทียบได้กับผู้มีระดับเขาวัวปัญญา 90 ขึ้นไป แต่มีคะแนนด้านการอ่านต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 15 ความคิดนี้สอดคล้องกับนิยามของ World Federal of Neurology ในปี ค.ศ. 1969 ที่สเตอร์ลิง (Sterling, 1978) ได้นำมาอ้างอิง ด้วยการอธิบายว่าดิสเล็กเซีย หมายถึง การขาดทักษะทางภาษาด้านการอ่าน เขียน และสะกดคำ โดยเปรียบเทียบจากความสามารถทางสติปัญญาที่ได้จากผลทดสอบอายุสมองกับอายุด้านการอ่าน และการสะกดคำว่ามีความแตกต่างกัน นิยามนี้เชื่อกันว่าเป็นนิยามที่เข้าใจง่ายและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปัจจุบันนิยามของภาวะการอ่านบกพร่องหมายถึงการมีปัญหาด้านภาษาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าเกณฑ์ปกติเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน หรือเรียนอยู่ชั้นเดียวกัน เด็กกลุ่มนี้จะมีปัญหาด้านการอ่าน

ประเภทของภาวะการอ่านบกพร่อง

ภาวะการอ่านบกพร่องมี 3 ลักษณะ คือ

1) ปัญหาที่มาจากกรฟัง (auditory-linguistic type)

เด็กที่เรียนอ่านได้ยากเนื่องจากปัญหาที่มาจากกรฟังนี้จะไม่สามารถแยกเสียงหรือหน่วยเสียงที่ได้ยิน จึงทำให้ไม่อาจเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรที่เห็นกับเสียงที่ได้ยินในคำพูดนั้นๆ ได้ ความบกพร่องจะปรากฏให้เห็นจากการจำแนกเสียง การเรียงลำดับเสียง และการรับรู้ชื่อของเสียงที่ได้ยิน

2) ปัญหาที่มาจากมิติการเห็น (visual-spatial type)

เด็กที่เรียนอ่านได้ยากเนื่องจากปัญหาที่มาจากมิติการเห็นนี้มักพบน้อยกว่าลักษณะแรก เด็กกลุ่มนี้จะมีพัฒนาการทางภาษาปกติ แต่ไม่อาจเรียนรู้มิติและ

การเห็นที่จำเป็นต้องใช้ในทักษะการอ่านได้ ความบกพร่องลักษณะนี้จะปรากฏในเรื่องการจำแนกสิ่งที่เห็น การเรียงลำดับสิ่งที่มองเห็น การจำแนกภาพพื้นที่มองเห็น การรับรู้ความลึกของภาพ และการรับรู้ความรู้สึกของสิ่งที่มองเห็น

3) ปัญหาแบบผสม (mixed dyslexia)

เด็กจะมีปัญหาทั้งสองลักษณะผสมกัน

สาเหตุ

สาเหตุของภาวะการอ่านบกพร่อง ได้แก่

1) พันธุกรรม (genetics or heredity dyslexia) พบว่าบางครอบครัวมีสมาชิกหลายคนที่มีปัญหาการอ่านอย่างรุนแรง หรือเรียนอ่านได้ยาก

2) พัฒนาการ (developmental dyslexia) ลักษณะเช่นนี้มีได้เป็นมาแต่กำเนิดแต่ปรากฏเห็นได้ชัดตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ค้นพบลักษณะนี้คนแรกคือ ดร.พริงเกิล มอร์แกน (Dr. Pringle - Morgan, 1896) และนายแพทย์เจมส์ เคอร์ (James Ker) งานวิจัยในเรื่องนี้ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป

3) อารมณ์ (emotional dyslexia) โทมาทิส (Tomatis, 1978) เป็นผู้เสนอแนวคิดนี้ว่าการมีปัญหาการอ่านนั้นมีสาเหตุจากการที่เด็กได้พบเหตุการณ์รุนแรงซึ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาก่อนที่จะพูดได้

ข้อสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน

พฤติกรรมที่สังเกตได้และเป็นแนวบ่งชี้ว่าเด็กน่าจะมีปัญหาการเรียนรู้อ่านได้แก่

1. อ่านสลับตัวอักษร อ่านออกเสียงไม่ชัด
2. หลงบรรทัด อ่านตะกุกตะกัก ผิดๆ ถูกๆ
3. ขมวดคิ้วนิ้วหน้าเวลาอ่าน ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์
4. อ่านสลับคำ อ่านข้ามคำ อ่านซ้ำ อ่านย้อนกลับไปกลับมา

5. จับใจความเรื่องที่อ่าน หรือลำดับเรื่องที่อ่านไม่ได้

การช่วยเหลือ

ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ถึงวิธีการสอนซ่อมเสริมแต่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ก็เห็นพ้องต้องกันว่า เด็กที่เรียนอ่านได้ยากเนื่องจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเห็นนั้น จะได้ประโยชน์จากการใช้วิธีสอนที่อาศัยประสาทสัมผัสมาช่วย (tactile-

kinesthetic approach) ส่วนเด็กที่เรียนอ่านได้ยากจากการมีปัญหามีเกี่ยวข้องกับการได้ยินนั้น จะได้ผลดีกว่าจากการใช้การเรียนรู้แบบรวมคำทั้งคำ (whole word approach) ในการสอนชั้นแรก

ในกรณีของเด็กที่มีปัญหาแบบผสม (mixed dyslexia) ควรเริ่มสอนด้วยการใช้การสัมผัสก่อน แล้วตามมาด้วยการใช้ประสาทสัมผัสหลายๆ อย่าง (multi-sensory procedures)

ศรียา นิยมธรรม

บรรณานุกรม

- Boder, E. "Developmental dyslexia : Prevailing diagnostic concepts and a new diagnostic approach" in H.R. Myklebust. (ed.). **Progress in Learning Disabilities**. Vol. 2. pp.293-321. New York : Grune & Stratton. 1971.
- Dinsmore, J. and D.K. Isaacsorn. **Tactics for Teaching Dyslexic Students, file a dyslexia**. 1987.
- Edwards, J. **The Scars of Dyslexia**. Great Britain : Redwood Books. Trowbridge : Wiltshire. 1994.
- Gaddes, W.H. **Learning Disabilities and Brain Function : A neuropsychological approach**. 2 nd ed. New York : Springer Verlag. 1980.
- Heaton, P. **Dyslexia : Parents in Need**. London : Whurr Publisher Ltd. 1996.
- Heaton, P. and P. Winterson. **Dealing with Dyslexia**. 2nd ed. London : Whurr Publishers Ltd. 1996.
- Hulme & Snowling. **Reading Development and Dyslexia**. London : Whurr Publishers Ltd. 1994.
- Speer, B.S. "Dyslexia" in **Encyclopedia of Special Education**. Vol.1. p. 551-553. New York : John Wiley, 1987.